

ד. ההורג את הרודף והיה יכול להציל הנרדף באחד מאבריו של הרודף; לדברי רבי יונתן בן שאול, עכו"ם בעכו"ם (כלומר עכו"ם שהרג עכו"ם) ועכו"ם בישראל וישראל בישראל – נהרג עליו. ואילו ישראל בעכו"ם פטור. וחכמים חולקים וסוברים שהתגר גמור להורגו.

מדובר שהנרדף הוא ישראל, או נכרי השומר שבע מצוות, ואפילו לא קיבל עליו קבלת גר תושב'. אבל אם היה עכו"ם שאינו שומר שבע מצוות, כיון שאין מוזהרים על הצלתו, לא ניתנה רשות להרוג את הרודף אפילו אי אפשר להציל באחד מאבריו. ישראל שרדף אחר ישראל, ובא עכו"ם והרג את הרודף, אם היה יכול להציל באחד מאבריו – חייב. ואם לאו – פטור. ישראל שרדף אחר בן נח להרגו, נראה שאינו נהרג. ואם היה הנרדף גר תושב – צריך עיון (עפ"י חזון איש ב"ק י, טו).

ה. בן נח נהרג בדיין אחד ובעד אחד, באיש ולא באשה (ובזמן שהוא מוחזק כנאמן. הנצי"ב) ושלא בהתראה, ואפילו קרוב. ואילו בישראל צריך שני עדים כשרים וב"ד של כ"ג, והתראה.

א. יש אומרים שדינים אלו אמורים רק בערכאותיהם, ולא בבית דין של ישראל. ויש חולקים. ב. לפרש"י ורוב ראשונים, למסקנת הגמרא [דלא כרב נחמן], גם כשנידון למיתה על עריות שאינן קיימות אלא בישראל, כגון נערה המאורסה – נידון בעד אחד ובדיין אחד וללא התראה. ויש חולקים.

ג. יש שכתבו שבן נח נהרג על פי הודאת עצמו (ספר החינוך כו. וע"ש במנחת חינוך שבאר הטעם משום עד אחד. וע"ע בשער משפט תה; דבר שמואל פסחים ג:).

ו. משום רבי ישמעאל אמרו, בן נח נהרג על העוברים (שופך דם האדם באדם...) וישראל פטור. [ותנא קמא דרש המקרא הזה כתנא דבי מנשה, ולדעתו אף ב"נ פטור].

א. פסק הרמב"ם (מלכים ט, ד) כרבי ישמעאל.

ב. היה העובר מסכן את אמו, אפשר שאף בבני נח מותר להמיתו כדי להציל את האם (עפ"י תוס' נט. ד"ה ליכא).

ג. מסתבר שדוקא על העוברים נהרג, אבל אחר שנולד והוא נפל אינו נהרג עליו (עפ"י אמת ליעקב משפטים כא, יב. ולדעת הר"ן שהמכה ישראל חייב מיתה בידי אדם, יש לעיין שמא לא גרע ממכה, או שמא גרע כיון שהנפל נחשב כאבן בעלמא).

ד. איסור הריגת עובר, יש מחמירים לומר שהוא אף קודם שעברו עליו ארבעים יום. והרבה חולקים. ומכל מקום לדברי הכל בביצית המופרית חוץ לרחם אין שייך איסור זה, אלא יש לדון רק משום השחתת זרע (ע' שבט הלוי ה"י רלא).

דפים נז – נח

קכז. מה דינו של בן נח לענין איסורי עריות דלהלן?

א. עריות שעל ידי קורבת אחזה.

ב. עריות שעל ידי קשר אישות.

ג. האם בן נח מותר באמו ובבתו?

ד. האם מותר במשכב זכור ובהמה?

ה. מה דין ביאה שלא כדרכה בבן נח?

א. נחלקו תנאים בדבר; לדברי רבי עקיבא, לא הוזהרו בני נח בעריות שעל ידי קורבת אחוה [שאינן בהם בישראל מיתת ב"ד], ולר' אליעזר הוזהרו (נחלקו בדרשת הכתוב על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו – האם מדובר באחות האב והאם או לא). אבל רק באחוה מצד האם (– אחותו מן האם, אחות אביו מן האם, ואחות אמו מן האם), ולא באחוה מן האב.

ולדברי חכמים (החולקים על רבי מאיר) כל האמור בפרשת עריות בישראל [להוציא חייבי לאוין כגון מחזיר גרושתו. ר"ן], בן נח מוזהר עליהן.

זו שיטת רש"י. ולדעת התוס' אפילו לר' אליעזר אין בן נח אסור באחותו אלא באחות אביו

ובאחות אמו הנדרשים מן הכתוב (כן פרש מהרש"א. ולפ"ו צריך לדחוק שהקושיא להלן מקין – אכו"ע

קאי).

וברמב"ם מבואר להפך, שאע"פ שפסק כר' עקיבא כתב שאחותו מן האם אסורה על בן נח, שנאמר וגם אמנה אחתי בת אבי הוא אך לא בת אמי ותהי לי לאשה. (ע' בנו"כ וביד דוד). והגר"א פירש שהרמב"ם פסק כחכמים וסובר שלדעתם אין להוסיף אלא אחותו מאמו).

ב. לדברי רבי אליעזר, עריות שעל ידי אישות מותרות לבן נח, כגון אשת אביו, אשת אחיו, חמות וכלה. ולרבי עקיבא, אשת אביו אסורה אפילו לאחר מות האב. (על כן יעזוב איש את אביו... ושאר קרובות לא נאסרו בפירוש. ולדברי רב הונא כפרש"י (בלשנא קמא עכ"פ) – מותרים בשאר עריות).

ולדברי חכמים החולקים על ר' מאיר בברייתא, פרש רש"י שכל הנאסר בפרשת עריות לישראל, נתרבו גם בבני נח מאיש איש (או מ'לאמר'. עתד"ה וחכמים).

הרמב"ם פסק כר' עקיבא. והתוס' ביבמות (צח:): כתבו שיש להזהר ולחוש לדברי שניהם (וע"ש

בהגהות הגר"א).

אשת איש, בין של ישראל בין של נכרי – אסורה על בן נח לדברי הכל (ודבק באשתו – ולא באשת חברו).

אשת איש של נכרי, עד אימתי אסורה על חברו – עד שתצא מרשותו, כגון ששילחה בעלה לעצמה לשם גירושין או שתצא היא מתחת רשותו ותלך לה (עפי רמב"ם מלכים ט). והר' דוד כתב בחידושו שקרוב לומר שבן נח אין לו התר בגירושין לעולם. והר"ן (נח: ד"ה מדקרו) דחה ראיתו. (וע' פנ"י קדושין יג אודות מיתת הבעל בב"נ שצידד לחדש שאינה מתרת. ואין נראה כן מכמה ראשונים).

ג. בן נח באמו – ר' עקיבא אסר, ואפילו אינה אשת אביו כגון אנוסתו (על כן יעזוב איש... ואת אמו).

וגם לרבי אליעזר שדרש כתוב זה לאחות אמו, נראה לכאורה שאמו אסורה בק"ו מאחות אמו (וכדרך שכתב רש"י גבי אחותו), וכן משמע בגמ' 'ושאר כל עריות מותרות לו לאתווי אשת האב' – ולא אמרו לאתווי אמו. וערש"י.

בתו – רב הונא התיר (בין לר"א בין לרע"ק) ואיכא דאמרי שאסר. (וכן נראה שהיא דעת ר' מאיר בברייתא – 'כל ערוה שב"ד של ישראל ממיתין...'. וע' כס"מ ומהרש"א. והרמב"ם פסק שמותר).

ד. בן נח אסור במשכב זכר ובהמה (ודבק) – ולא בזכר. והיו לבשר אחד – יצאו בהמה וחיה שאין נעשים בשר אחד).

ה. בתחילה הביאו בשם ר' חנינא שבן נח שבא על אשתו שלא כדרכה – חייב (ודבק) – ולא שלא כדרכה). ואולם רבא תמה כיצד יתכן שישראל אינו חייב והוא חייב, ולכך אמר לאידך גיסא; בן נח שבא על אשת חברו שלא כדרכה – פטור.

ודוקא אשת חברו, אבל בא על ישראלית חייב (רמב"ם מלכים ט, ז).

דף נח

קכח. אלו קרובות מותרות ואלו אסורות, לאישים דלהלן?

א. גר שהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה.

ב. גר שהורתו ולידתו שלא בקדושה.

ג. הורתו ולידתו בקדושה. (האם הוא מותר בקרובות משפחתו שנתגיירה?)

ד. עבד כנעני.

א. גר שהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה – (שנתגיירה אמו קודם שנולד); מן התורה אין לו יחס קירבה עם משפחתו שהיתה לו בעודו גוי, אלא שחכמים אסרוהו בכל אותן קרובות שהיה אסור בהן בגיותו, שלא ייראה כמי שבא מקדושה חמורה לקדושה קלה. (ולדברי התוס', אפילו באותן שהיה מותר בהן אסרו, כל שיש לחוש שיתירו לו בקרובותיו הישראליות). אבל שאר קרובות שלא נאסרו בהן בגיותו, אם נשאן – מקיימן. ולכתחילה לא יכנוס (עפ"י יבמות צח: בפירוש הברייתא).

מרש"י מבואר שגם קרובות אמו שנתגיירו לפני שנולד, אינן אסורות עליו אלא מדרבנן. אבל רבנו דוד (בר"ן) סובר שאלו אסורות מן התורה, כי יש לו קורבה גמורה עמהן הואיל ובקדושה ילדתו אמו. [ואף לפרש"י אפשר שאם נולדה עמו תאומה, אסורה לו מהתורה. ורק בקרובות שנולדו קודם שנתגיירה האם מותר מהתורה, כי כשנתגיירה האם פקעה קורבתה להן].

לדברי רבי מאיר, אף אחות האם מן האב – יוציא, אע"פ שלא היתה אסורה עליו בגיותו (גזירה משום אחותו מן האם). וחכמים חולקים.

מתה אשתו – נחלקו הדעות האם מותר בחמותו אם לאו.

ופסק הרמב"ם שמותר. וכן אם מתה אשתו מותר בבתה הגיורת.

השניות לעריות – לא גזרו עליהן בגרים (עפ"י יבמות כב).

ב. גר שהורתו ולידתו שלא בקדושה – (שנתגייר לאחר שנולד); כתב רש"י שדינו כדין גר שהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה (ומוסיף עליו שמותר בכלתו ואחות אשתו שנתקרבו אליו בעודו גוי, שאינו שייך בגר שלידתו בקדושה).

היה נשוי לאשה ובתה (בעודו נכרי. ונתגיירו אף הן) – מוציא אחת ומקיים אחת.

כתב הר"ן (גם בדעת רש"י) שדין זה אמור רק בגר שלידתו שלא בקדושה, אבל אם נולד בקדושה ונשא אשה ובתה שנתגיירו, אסור לו לעמוד עם האחרונה שנשא, שלא התירו אלא לאחר מיתת אמו לישא חמותו, אבל לא מחיים.

ומלשון הרמב"ם (איסור"ב יד, טו. וכ"ה בשו"ע י"ד רסט, ה) משמע שדין זה אמור בכל גר שנשא גיורת ובתה [או שתי אחיות מן האם] – מקיים אחת ומגרש השניה.

ג. הורתו ולידתו בקדושה (- שנתגיירו אביו ואמו קודם יצירתו); רש"י כתב שמחמירים עליו אפילו בשאר מן האב, שלא יבואו להחליפו בישראל.

והתוס' צידדו להפך, שמא זה קל יותר שלא גזרו אפילו בשאר מן האם, כי אין שייך לגזור שמא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקלה. או שמא שוה דינו עם הגר שהורתו שלא בקדושה. (וכ"מ בר"ן. כמובן שאסור מדאורייתא לכל הדעות בשאר אב ואם שלאחר הגירות).

ד. עבד כנעני; רב חסדא אמר שמותר אפילו באמו ובבתו, וכ"ש בשאר עריות – שהרי יצא מכלל בן נח, ואין לו קרבות משפחה להן, ולכלל ישראל לא בא לגזור עליו כגר.

נחלקו דעות הראשונים האם מותר אף בקרובות שנתקרבו בעודו עבד, כגון עבד הנולד משפחה, או עבד שנולדה לו בת בהיותו עבד.

דפים נח – נט

קכט. אלו איסורים נוספים שאינם כלולים בשבע מצוות – אסורים לבן נח?

אמר רבי חנינא: עכו"ם שהכה את ישראל חייב מיתה (ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי...). אפשר שדין זה כלול ב'גזל'. ער"ן. [וא"ר חנינא: הסוטר לועו של ישראל כאילו סוטר לועו של שכינה...].
אמר ריש לקיש: עכו"ם ששבת חייב מיתה (...ויום ולילה לא ישבתו). אמר רבינא: אפילו שני בשבת.
מדברי רש"י מבואר שאפילו שבת לשם מנוחה בעלמא. אבל מהרמב"ם משמע שאינו חייב מיתה אלא כששבת משום ענין דתי. ואפילו בדה מלבו דת חדשה לשבות ביום שני וכד'.
אמר רבי יוחנן: עכו"ם שעוסק בתורה חייב מיתה (תורה צוה לנו משה מורשה). ואולם בעניני מצוותיו אדרבה, מקבל שכר. אמר רבי מאיר אפילו נכרי ועוסק בתורה הריהו ככהן גדול.
כתב הרמב"ם בכל אלו אינו נהרג בידי אדם, אלא ב"ד מודיעים לו שהיב מיתה בידי שמים על הדבר. ואין כן דעת הר"ן. [ויש אומרים בדעת הרמב"ם שאם ממשיך במנהגו לאחר שהתרו בו ב"ד, נהרג].

דף נט

קל. א. דם מן החי, האם מותר לבני נח? ומה מקור איסורו לישראל?

ב. האם אבר מן החי ברצעים מותר באכילה לבני נח, והאם יש בו איסור 'אבר מן החי' בישראל?

ג. האם ישנם דברים שמותרים לישראל ואסורים לבני נח?

ד. האם בני אברהם חייבים במילה?

ה. מצוה שנאמרה לבני נח ונשנית בסיני או לא נשנית – אצל מי היא קיימת עתה?

ו. אדם הראשון, האם הותר לו לאכול בשר?

א. דם מן החי; לחכמים, אין בו איסור לבני נח. וגם לישראל אינו אסור משום 'אבר מן החי' [ואם הוא דם שהנפש יוצאה בו, יש בו איסור תורה של אכילת דם]. ולרבי חנינא בן גמליאל, דם מן החי נאסר לבני נח (אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו). וגם לישראל יש בו איסור מיוחד משום חיות (רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש...).